

Komitean kokous

Aika

26.9.2022 klo 9:00–12:00

Teams-etäkokous

Osallistujat

Pasi Moisio, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, puheenjohtaja (x)

Veli-Mikko Niemi, sosiaali- ja terveysministeriö, 1. varapuheenjohtaja (x)

Essi Rentola, sosiaali- ja terveysministeriö, 2. varapuheenjohtaja (x)

Liisa Siika-aho, sosiaali- ja terveysministeriö, 3. varapuheenjohtaja (x)

Eveliina Pöyhönen, sosiaali- ja terveysministeriö, 4. varapuheenjohtaja (x)

Jäsenet:

Tarja Filatov, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Matias Mäkynen, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Riikka Slunga-Poutsalo, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Kaisa Juuso, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä (x)

Arto Satonen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Elina Valtonen, Kokoomuksen eduskuntaryhmä (x)

Katri Kulmuni, Keskustan eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Pekka Aittakumpu, Keskustan eduskuntaryhmä (x)

Bella Forsgrén, Vihreä eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Noora Koponen, Vihreä eduskuntaryhmä (-)

Anna Kontula, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Jussi Saramo, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Anders Norrback, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (-)

- varajäsen Veronica Rehn-Kivi, Ruotsalainen eduskuntaryhmä (-)

Sari Essayah, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä (x)

- varajäsen Antero Laukkanen, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Harry Harkimo, Liike Nyt -eduskuntaryhmä (-)

Pysyvät asiantuntijat:

Marjaana Maisonlahti, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Raimo Antila, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Mikko Horko, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Jaana Rissanen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Ulla Hämäläinen, valtiovarainministeriö (x)

Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö (x)

Virpi Hiltunen, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)

Susanna Siitonen, oikeusministeriö (x)

Tommi Laanti, ympäristöministeriö (x)

Outi Antila, Kansaneläkelaitos (x)

Antti Koivula, Työterveyslaitos (x)

Heikki Hiilamo, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Mikko Kautto, Eläketurvakeskus (x)

Ilkka Oksala, Elinkeinoelämän keskusliitto EK (x)

Anna Kukka, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT (x) Patrik Tötterman
klo 9.30-10.50 (x)

Janne Makkula, Suomen Yrittäjät (-)

Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry (x)

Minna Ahtiainen, STTK ry (x)

Katri Ojala, Akava ry (x)

Hanna Tainio, Suomen Kuntaliitto (-) Tarja Myllärinen (x)

Eija Koivuranta, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry (x)

Titta Hiltunen, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry (x)

Sari Kokko, Vammaisfoorumi ry (x)

Sihteerit:

Milja Tiainen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Eeva Vartio, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Ritva Liukonen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Sara Mäkäräinen, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Maarit Lassander, valtioneuvoston kanslia (x)

Katariina Pursimo, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Markku Heinäsenaho, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Susanna Polvi, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Inka Syväjärvi, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Viestintä:

Anna Työrinoja, sosiaali- ja terveysministeriö (x)

Asiantuntija:

Johanna Lammi-Taskula, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (x)

Asialista

1. Kokouksen avaus ja ohjelma

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Puheenjohtaja kävi läpi kokouksen ohjelman.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja liitteen 1 mukaisena.

3. Vaikutusarviointien valmistelu

Liisa Siika-aho kävi läpi vaikutusarviointien valmistelun mahdollisuudet työn tässä vaiheessa (ks. liite 2).

Keskusteltiin lyhyesti siitä, mitä 4 luvun linjausten valmistelu tarkoittaa ja miltä osin vaikutusarviointien valmistelu on mahdollista. Kyse on pääosin jatkoselvitettävistä kokonaisuuksista, joiden osalta työ mahdollisesti jatkuisi seuraavalla hallituskaudella.

4. Lasten ja perheiden sosiaaliturva

Johanna Lammi-Taskula esitteli lasten ja perheiden sosiaaliturvan linjauksen taustan ja ehdotukset (ks. liitteet 2 ja 3).

5. KESKUSTELU

Keskustelussa tuotiin esiin, että lapsiperheiden palveluja ei tulisi tarkastella laajasti tässä yhteydessä, koska toimeentuloturva itsessään on laaja kokonaisuus. Eri hyvinvointialueet tulevat toteuttamaan lasten ja perheiden palvelukokonaisuuksia eri tavoilla. Lisäksi on huomioitava kuntien järjestämät palvelut ja integraatio eri tahojen järjestämien palvelujen välillä.

Todettiin, että ehdotus lasten hoidon tukien uudistamisesta kaipaa vielä selkeyttämistä. Lapsiperheiden vanhempien työllisyyden osalta muotoiluna voisi olla, että lasketaan ansiotyön tekemisen kynnyksiä.

Tuotiin esiin, että paras keino ehkäistä lapsiperheköyhyyttä on huolehtia työllisyydestä. Varhaiskasvatusmaksut on myös huomioitava. Erityisesti yksinhuoltajaperheiden kohdalla on varmistettava, että etuudet ja palvelut

kannustavat ja mahdollistavat ottamaan vastaan työtä. Työllisyyden edistämistä ja sukupuolten tasa-arvoa tulisi tarkastella osana kokonaisuutta.

Tuotiin esiin, että lapsivaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida myös muita asioita kuin lapsiperheköyhyys, kuten lasten oikeus vanhempiensa aikaan sekä perheiden valinnanvapaus lapsen hoitomuodon suhteen.

Todettiin, että kahdessa kodissa asuvien lasten ja vuoroasuvien lasten huomioimiseksi sosiaaliturvassa on vielä paljon työtä tehtävänä. Elatusvastuun jakautumista tulisi selkeyttää elatusavun ja elatustuen osalta. Muita asioita ovat mm. lapsilisä, asumistuki, koulukuljetukset ja vuorohoito.

Tuotiin esiin, että lapsilisää uudistettaessa tulisi ottaa huomioon sekä pienten lasten perheiden suurempi köyhyysriski että lapsen kulujen kasvaminen lapsen kasvaessa.

Todettiin, että lapsilisä on ainoa toistuvaluonteinen etuus, jota ei ole sidottu indeksiin. Samalla lapsilisän määräraha pienenee budjetissa, koska lasten määrä vähenee.

Tuotiin esiin, että tulisi myös huomioida, miten perhe-etuudet ja palvelut vaikuttavat lapsitoiveisiin, samoin kuin lapsiperheiden rakenne.

6. Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus

Essi Rentola esitteli asumis- ja työperusteisen sosiaaliturvan ja kansainvälisen liikkuvuuden linjauksen taustan ja ehdotukset (ks. liitteet 2 ja 4).

7. KESKUSTELU

Keskustelussa tuotiin esiin, että ongelmat liittyvät enemmän asumisperusteiseen kuin työperusteiseen järjestelmään. Tulisikin pohtia, kenelle asumisperusteinen järjestelmä on tarkoitettu. Todettiin, että kaikissa EU-jäsenvaltioissa on lapsilisäjärjestelmä ja lapsilisä eksportoidaan kaikissa jäsenvaltioissa. Myös kotihoidon tukia eksportoidaan. EU-tasolla olisikin hyvä pohtia, voitaisiinko johdetut oikeudet lakkauttaa, jolloin lapsilisä maksettaisiin aina asuinvaltiosta. Tämä on kuitenkin haastava poliittinen kysymys.

Tuotiin esiin, että maahanmuuttajat ovat yliedustettuina perusturvan saajina ja aliedustettuina ansioturvan saajina useista eri syistä. Taustalla on maahanmuuttajien alhaisempi työllisyys ja heikko työmarkkina-asema. Taustatekstiä täydennetään tältä osin.

Todettiin, että henkilökohtaisia tapaamisia koskevaa ehdotusta tulisi selkeyttää.

Pelkästään siksi, että etuudensaajan tiedettäisiin olevan Suomessa, tapaamisia ei ehdoteta, vaan kyse on laajemmasta palvelujen ja etuuksien yhteensovittamisesta.

Todettiin, että monipaikkaisuutta ja etätyötä koskeva ehdotus on kannatettava. Myös vammaisten henkilöiden asema olisi hyvä huomioida.

8. Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet

Liisa Siika-aho esitteli työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvien etuuksien linjauksen taustan ja ehdotukset (ks. liitteet 2 ja 5).

9. KESKUSTELU

Keskustelussa kannatettiin ehdotusta kolmikantaisesta valmistelusta.

Toimeksiannossa tulisi olla aidosti liikkumavaraa valmistelutyölle: ensin selvitetään mahdollisia vaihtoehtoja ja sitten eri vaihtoehtoista valitaan tarkoituksenmukainen etenemistapa. Tuotiin esiin, että muutosten tulee olla julkista taloutta vahvistavia tai julkisen talouden kannalta neutraaleja.

Tuotiin esiin, että tulisi selvittää, onko tarvetta ja jos on, niin millaisille kannustimille ja velvoitteille. Sosiaali- ja terveyspalveluihin osallistumisen osalta on otettava huomioon, että niihin velvoittaminen voi perustuslain näkökulmasta olla mahdollista vain rajatuissa tilanteissa.

Tuotiin esiin, että tulisi olla kannustin ottaa työtä vastaan edes vähän, jos työkyky sen sallii. Osallistuminen tulisi määritellä yksilöllisen elämäntilanteen mukaan.

Ansiotulojen ja etuuksien yhteensovittamisen ja etuuden määrän laskennan tulisi olla mahdollisimman yksinkertaista. Todettiin, että työkyvyttömyyseläkkeen lineaarisen

mallin valmistelua on mahdollista jatkaa tulevaisuudessa, jos seuraava hallitus niin päättää.

Tuotiin esiin, että palveluihin ohjaus ja palvelujen saatavuus ovat keskeisenä haasteena. Laadukkaiden ja asiantuntevien palvelujen saatavuus olisi saatava varmistettua. Nykyisin etuuskausi kuluu usein odotteluihin.

Tuotiin esiin, että ehdotukseen tulisi lisätä työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisen ja parantamisen jatkoksi ”sekä jäljellä olevan työkyvyn hyödyntämistä”.

Sairauspäiväraha-kauden pidentämisen arviointiin tulisi yhdistää myös muiden muutosten arviointia (esim. kuntoutustuen yhdistäminen sairauspäivärahaan, työkyvyttömyysmääritelmän muutos jo sairauspäiväraha-kauden aikana).

10. Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen

Jaana Rissanen esitteli sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistämisen linjauksen taustan ja ehdotukset (ks. liitteet 2 ja 6).

11. KESKUSTELU

Keskustelussa tuotiin esiin, että työmarkkinatuen ja peruspäivärahan maksupäiviä tulisi vielä selvittää niiden yhteensovittamiseksi toimeentulotuen maksupäivien kanssa. Todettiin, että asian selvittämistä koskeva muistio toimitetaan komitealle.

Todettiin, että sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen on myös perusturva- ja ansioturvaetuuksien yhtenäistämistä eli koskee myös ns. yhden perusturvaetuuden valmistelua. Työn edetessä selviävät myös mahdolliset toteuttamisvaihtoehdot.

12. Toimeenpano ja digitalisaatio

Markku Heinäsenaho esitteli toimeenpanon ja digitalisaation linjauksen taustan ja ehdotukset (ks. liitteet 2 ja 7).

13. KESKUSTELU

Keskustelussa tuotiin esiin, että tietosuoja, tietoturva, kasvokkain palvelu ja saavutettavuus tulisi huomioida tekstissä. Digitaaliset palvelut ja kasvokkain palvelut

muodostavat kaksikanavaisen järjestelmän, molemmissa on uhkia ja mahdollisuuksia.

Tuotiin esiin, että tarkoituksenmukaisen digitalisaatiokehityksen esteitä on niin lainsäädännössä kuin toimeenpanossa, esim. potilasasiakirjat eivät ole sähköisiä, niitä tarvitaan mm. työkyvyttömyyseläkeasian ratkaisemiseen, eikä tähän ole saatu muutosta. Lainsäädäntöpohjan puutteellisuus ja toisaalta ylisääntely voivat myös olla esteitä digitalisaation edistämiseksi. Poikkihallinnollinen yhteistyö on tarpeen.

14. Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen

Raimo Antila esitteli etuus- ja palvelupolkujen toimivuuden ja palvelujen tarjoamisen linjauksen taustan ja ehdotukset (ks. liitteet 2 ja 8).

15. KESKUSTELU

Keskustelussa ehdotuksia pidettiin kannatettavina. Toimintakyynäkökulmaa toivottiin lisättävän työkyynäkökulman rinnalle, samoin vammaisten henkilöiden työelämään osallistumisen mahdollistavia palveluja.

Tuotiin esiin, että ehdotusten osalta on tarpeen tehdä kustannusvaikutusarviointia ja kustannus-hyöty-analyysia.

16. Muut asiat

Oikeudet komitean työtiloihin annetaan kaikille kansanedustajajäsenten eduskunta-avustajille.

Todettiin lasten ja nuorten kuulemisen tilanne. Kuulemisen toteuttamista toivottiin myös nuorille aikuisille sekä vammaisille lapsille ja nuorille.

Puheenjohtaja totesi seuraavien kokousten aikataulun. Jaostojen työpaja sosiaaliturvan rahoituksesta ja vaihtoehtoisista järjestämistavoista pidetään 6.10. Oodissa.

17. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti osallistujia ja päätti kokouksen.

Liitteet

Liite 1 Pöytäkirjan luonnos

Liite 2 Diaesitys

Liite 3 Lasten ja perheiden sosiaaliturva

Liite 4 Asumis- ja työperusteinen sosiaaliturva ja kansainvälinen liikkuvuus

Liite 5 Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet

Liite 6 Sosiaaliturvalainsäädännön yhtenäistäminen

Liite 7 Toimeenpano ja digitalisaatio

Liite 8 Etuus- ja palvelupolkujen toimivuus ja palvelujen tarjoaminen